

ELS VALORS TREBALLATS ALS TALLERS D'ORALITAT 2.0 I PRESENCIALS i 2a PART

Francesc Fenollosa i Ten,
professor de català i animador sociocultural.

País Valencià, Països Catalans

RESUM

Podem transmetre tot tipus de valors mitjançant activitats desenvolupadores d'habilitats comunicatives, en diverses disciplines artístiques, i amb l'ús de competències lingüístiques i

audiovisuais, i de tecnologies digitals. La finalitat última dels *Tallers d'Oralitat 2.0 i presencials* és ajudar a crear un públic no només de persones consumidores, sinó també de creadores, infants, adolescents i de totes les edats, de manera conscient dels propis continguts audiovisuals.

PARAULES CLAU: Valors, consciència oral, comunicació personal, comunicació audiovisual, habilitats comunicatives i digitals, i emocions conscients i compartides.

RESUMO

Podemos transmitir todo o tipo de valores através de atividades que desenvolvam competências de comunicação, em diversas disciplinas artísticas, e com o uso de competências linguísticas, audiovisuais e tecnologias digitais. O propósito final das

Oficinas Oralidade 2.0 e Presenciais é contribuir para a formação de um público não só de consumidores, mas também de criadores, crianças, adolescentes e de todas as idades, de forma consciente dos próprios conteúdos audiovisuais.

PALAVRAS-CHAVE: Valores, consciência oral, comunicação pessoal, comunicação audiovisual, comunicação e competências digitais, e emoções conscientes e partilhadas.

D'on venim?

Dèiem al resum de la primera part d'aquest article (Número 41 dels Quaderns, gener de 2025) que 'la transmissió de valors mitjançant activitats desenvolupadores d'habilitats comunicatives és el repte que ens hem anat plantejant al llarg dels 15 anys de convocatòria dels Tallers d'Oralitat 2.0 i presencials, en diverses disciplines artístiques, i amb l'ús de competències lingüístiques i audiovisuals, i de tecnologies digitals. Hem tractat d'ajudar a crear un públic no només de persones consumidores, sinó també de creadores, infants, adolescents i de totes les edats, dels propis continguts audiovisuals.'

I en aquella ocasió vam aplegar fins al moment de fer el doblatge o d'elaborar un pòdcast de manera col·lectiva.

Hi vam assenyalar diversos aspectes treballats amb les dinàmiques dels Tallers i que podem resumir breument: consciència del treball presencial compartit i col·laboratiu; importància de l'atenció i del respecte a l'ús de la paraula pròpia i de l'altre; consciència de la pròpia veu en viu i en directe, i de la pròpia veu enregistrada; consciència també de les possibilitats d'ús de la veu i de la seua modificació; de l'ús del programa lliure *Audacity* per a l'enregistrament de les nostres veus; així com aportació d'uns pocs elements bàsics sobre el llenguatge audiovisual, i finalment prendre consciència de l'error, de la seua quotidianitat natural i del seu valor com a element d'experiència conscient i de creixement individual i col·lectiu.

Ara farem per aprofundir en els aspectes i valors treballats durant la segona part de les sessions, entre d'altres: valors de consciència personal i grupal, més sobre el treball col·laboratiu, continguts de consciència ecològica i respecte per la Natura, més valors d'educació audiovisual, del treball de la

memòria, de les emocions compartides, etc., mitjançant la pràctica del doblatge i de la locució per a ràdio/pòdcast.

Finalment, en un article que hi afegirem, inclòs igualment en aquest número 42 de Quaderns i sota el títol **TIRANT AVANT Festival per a persones no professionals creadores de continguts audiovisuals**, farem també aportacions sobre el visionat de treballs audiovisuals i sonors realitzats per alumnat de centres educatius d'arreu dels Països Catalans, a través del canal de YouTube del Festival TIRANT AVANT + #BonDiaAlumnatAudiovisual (<https://www.youtube.com/@BonDiaAlumnatAudiovisual>), i que serviran també per al professorat que vulga capbussar-se en el món de la producció de continguts audiovisuals i sonors, en qualsevol nivell educatiu i sobre qualsevol temàtica.

Continuem: la consciència dels processos

Una volta escoltades les nostres veus després de l'enregistrament efectuat a la primera part de cada sessió dels Tallers de Doblatge i de Ràdio (ja explicats a la primera part d'aquest article¹), podem comentar sobre què ens ha passat a nivell personal: si hem notat diferències entre la nostra veu emesa en viu i en directe i la nostra veu enregistrada, i del perquè d'aquestes diferències. Podem enraonar (si el temps de classe ens ho permet o no) sobre la consciència de la nostra existència, perquè som nosaltres qui parlem i ens escoltem a través de l'oïda interna i també del rebot del so segons l'espai exterior on estiguem (no és igual la nostra veu a l'aula, al carrer, a un mercat o en una església, posem per cas).

Tot això pot donar molt de joc entre l'alumnat, i per a moltes persones és la primera vegada que es plantegen aquesta reflexió tan personal i existencial.

¹ Fenollosa i Ten, Francesc (2025) Els valors treballats als tallers d'oralitat 2.0. i presencials; 1ª part, En: <http://quadernsanimacio.net> n° 41, Enero 2025; ISSN: 1698-4404

Quatre efectes amb l'Audacity

Ara mirarem de fer jocs amb les nostres veus enregistrades, ho repetim, tot depenent del temps de què disposem al llarg de la sessió i de la quantitat d'alumnes participants.

A través de la pregunta *'Heu fet doblatge de pel·lícules alguna vegada?'* (si tenim temps, també podem jugar amb les diverses respostes possibles), podem plantejar-los la següent hipòtesi *'Què passaria si ens digueren: heu de posar-li la veu a una pel·lícula o una sèrie de dibuixos animats? Quina veu li posaríem? Diu, -Home, depén. Depén del tipus de personatge, del tipus de dibuix, de la tècnica de l'animació, de la història... Fins i tot del text.'* I els mostrem com podem alterar les nostres veus amb un canvi de to (amb una variació percentual d'un 46 i poc per cent positiu; per tant, més agut) a través del menú *Efecte* del programa *Audacity*.

I n'escoltem el resultat. Ací les reaccions seran indescriptibles (no tenen preu) i tot l'alumnat podrà adonar-se'n, si no ho ha fet encara, que el que els hi proposem tota l'estona és un joc conscient, cada vegada més complex i elaborat. I que convindrà seguirlo amb atenció natural.

L'experiència ens ha demostrat que, fins i tot amb actituds negatives inicials d'alumnes poc col·laboradors, aquesta proposta ha transformat positivament la seua participació activa en l'activitat. L'audició col·lectiva dels resultats pot anar acompanyada amb elements visuals per part del conductor/-a del Taller que encara reforcen més la seua singularitat i comicitat. Per exemple, unir en moviment els dits índexs de cada mà a la manera d'algun personatge d'anime... Els riures són generalitzats.

En acabant, la proposta serà: *-I si ens digueren 'No, no, no. Heu de posar-li la veu a una pel·lícula o a una sèrie de monstres. O de zòmbis!'* I tornarem a l'efecte anterior de canvi de to, però en sentit contrari, amb -47 de canvi percentual; és a dir, en sentit negatiu, tirant cap als tons greus. Ací

novament, tot depenent del to de les veus del nostre alumnat, les reaccions també solen ser molt diverses i divertides.

Si encara ens queda temps (tot depén del ritme al qual hem desenvolupat els processos), tenim altres dos efectes que podem posar en pràctica: l'ús de l'eco, que tot el món coneix, però que potser poques vegades ha pogut experimentar amb la pròpia veu; i l'efecte d'inversió de les veus, és a dir, escoltar-les a l'inrevès. Açò ens permetrà de plantejar-los per a quin tipus de pel·lícules podria servir aquest efecte realitzat amb la funció *Invers* i després *Reverse*, segons les diferents versions de la pestanya *Efecte* de l'*Audacity*. Poden sortir les propostes '*per a fer/dir missatges secrets*', per exemple en pel·lícules fantàstiques, o per a usar-lo en personatges alienígenes, com ens va suggerir un alumne de 6é de primària en un dels Tallers de Doblatge.

Ací novament la impressió que estem jugant de manera lúdica i engrescadora amb les nostres veus és bastant més evident, i això afavoreix encara més la participació del nostre alumnat, més sobretot quan el professorat també hi participa. Açò ens prepara el terreny per a fer el doblatge de fragments audiovisuals (o l'elaboració d'un pòdcast) que plantegem a continuació.

Valors d'Educació Audiovisual

Com dèiem, aprofitem l'excusa del Doblatge i de la Ràdio (i les seues variants de pòdcast, ficció radiofònica, ràdio teatre, etc.) per a transmetre conceptes bàsics sobre dos dels llenguatges més consumits per les persones adolescents (i també preadolescents), sobretot, en el primer quart del segle XXI: el llenguatge audiovisual i el llenguatge sonor.

Per exemple, en el cas del doblatge per a alumnat a partir de tercer de primària (sobre els 8 anys en amunt. En infantil i edats més joves plantegem altres propostes més col·lectives) solem començar les sessions amb un clip molt senzill en el qual intervenen tres personatges: dos en *on* i un en *off*, amb la

qual cosa introduïm els conceptes de dins/on i fora/off del camp visual. Però només a dos dels personatges els farem intervindre oralment.

Demanam, per tant, que isquen dues persones voluntàries d'entre l'alumnat participant: una veu femenina i una veu masculina. Fins i tot pot ser que isquen dos xics, un d'ells fent de xica. Solen intervenir primerament les persones més llançades, i que serviran de model a la resta d'alumnat per a entendre que es tracta d'una activitat lúdica i engrescadora que molt probablement no han fet mai abans: posar-li la veu a un personatge de ficció d'un fragment audiovisual molt curt, d'uns quinze segons. Hi utilitzem fragments curts a fi de fer l'activitat tan dinàmica com siga possible, la qual cosa aprofitarem al seu torn per a fer un comentari molt breu sobre el concepte de temps i la seua relativitat. També els hi expliquem que a la pantalla tindran una imatge, però que a l'ordinador estarem utilitzant la interfície del programa. Per cert, farem ús d'un programa que ja no és gratuït ni compatible amb tots els sistemes operatius, com ho era l'*Audacity*, però sí un programa professional com ara el *Logic Pro X* per a Apple.

Memòria, estructures lingüístiques i emocions conscients

També treballem la memòria, donat que no utilitzarem encara guions escrits sinó textos dictats o suggerits, i el nostre alumnat ha d'entendre primerament el text en qüestió, i després recordar-lo i repetir-lo de manera exacta i precisa abans de doblar-lo.

A partir d'ací les opcions que se'ns presenten poden ser d'allò més diverses. Per exemple, podem escriure el text a la pissarra si el nostre alumnat no té una competència suficient en la llengua del Taller (normalment fem els Tallers en català), com és el cas de persones nou vingudes o de parlants d'altres llengües maternes.

També pot ocórrer que la persona que ha de doblar el primer personatge no haja utilitzat l'estructura que li hem suggerit sinó una de sinònima, la qual cosa l'aprofitem per a parlar de qüestions lingüístiques bàsiques i molt senzilles, i per a reflexionar sobre l'ús de la llengua del Taller.

Per exemple, utilitzem l'estructura següent: 'X (representa el nom de l'altra persona que ha eixit també voluntària a fer el primer clip a doblar), *pots dur-me el contenidor de l'orgànic, per favor?*' Una simple frase com aquesta dona molt de joc i li traurem tot el suc. Per una banda, tenim el concepte '*contenidor de l'orgànic*' per a parlar de qüestions ecològiques i de reciclatges diversos (materials orgànics, paper, plàstic, metall, vidre, resta/rebuig...). També del sintagma *per favor* o *sisplau*, per a parlar sobre l'amabilitat en el tracte entre les persones. Al mateix temps, es tracta d'una frase interrogativa, que demana una entonació concreta i una projecció oral d'acord amb el hem vist a la pantalla. I també conté una perífrasi verbal amb un infinitiu i un pronom feble enclític, és a dir, darrere del verb. Per tant, i en funció del temps que tinguem, aprofitarem per a transmetre tants continguts i reflexions com puguem per tal que l'activitat siga ben conscient i policresta.

Una volta realitzat el doblatge (repetim que no pretenem un resultat professional sinó una experiència), reflexionarem sobre les emocions que han viscut les dues persones que hi han intervingut: *'X (la primera veu), series tan amable de compartir amb nosaltres com t'has sentit?'* Normalment tota la classe n'estarà pendent, d'aquesta confessió personal, íntima i voluntària de les dues primeres persones participants. Al mateix temps voldran escoltar-ne el resultat, que també aprofitarem per a comentar-lo. Aquest clip l'escoltarem només amb les veus doblades per a centrar més l'atenció i l'escolta en el so i en el contingut lingüístic. Les reaccions també seran ben interessants, sobretot després d'escoltar què ha dit el segon dels personatges (i que no desvetlarem ací).

En acabant, els hi farem aquesta pregunta, a cada persona: *'X, t'ha resultat difícil de fer?'* Tornarem a tindre l'oportunitat de comentar el procés que hem compartit amb tota la classe. I el nostre comentari resultant serà *'Mireu: açò de doblar és tan fàcil com obrir la boca i parlar. Això que fem cada dia tothora.'* Però tornem a les reflexions: *'Per a fer doblatge, cal dir el que toca dir, quan toca dir-ho i com toca dir-ho.'* Reflexió que ens servirà per a augmentar la consciència del que estem fent tots plegats.

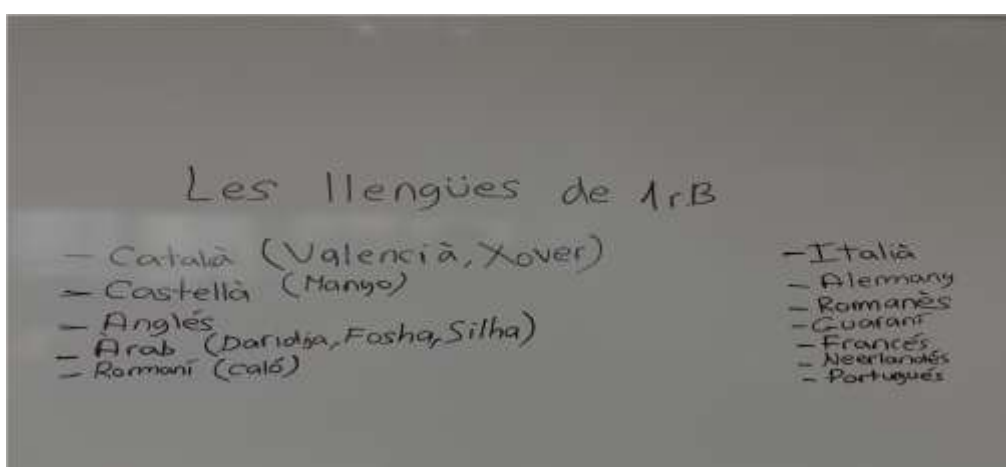
Què hi ha a la pantalla?

De tota manera, entre l'execució del primer clip de doblatge i l'escolta, fem que l'alumnat s'adone del títol original de la pel·lícula, que és a la part superior de la pantalla juntament amb la traducció al català. Això ens servirà per a explicar també alguna anècdota personal professional sobre el clip que acabem d'interpretar i ens adobarà el terreny per al segon dels fragments.

Ara volem que les dues persones voluntàries triades que actuaran de seguida (d'entre les moltes que ja han alçat la mà) ho facen sobre un clip que és en anglès i que han de traduir de pantalla directament al català: *'No cal que passem pel castellà, sinó fem el doble de feina'*. Per això els hem preguntat abans com van en anglès. No tindran cap problema per a fer la traducció perquè, si pel que siga no han entès el que han escoltat o el que hi ha a la pantalla (el títol de la pel·lícula, que hauran de locutar amb veu

'de pel·lícula'), sempre hi ha algun company o companya que els ho explica, i per això els ho agraïm personalment. O s'ha fixat que la traducció del títol és a la part superior, com al primer clip. Ací, per tant, el treball serà d'audició conscient, d'escolta activa i de resposta a tot el que tenim en pantalla: més consciència audiovisual. També sobre el treball de traducció de continguts audiovisuals.

I ara a més, quan hàgem fet el doblatge, n'escoltarem el resultat amb la música i l'ambient sonor de la pel·lícula original, la qual cosa encara li donarà més atractiu.

De la mateixa manera, podem aprofitar aquest fragment per a introduir més llengües al Taller. Com que es tracta d'un clip molt fàcil d'interpretar una vegada en coneixem tots els elements, podem jugar amb les diferents llengües de l'aula. Podem fer-ne fins i tot versions bilingües amb combinacions diverses. Tot i que l'activitat la fem sempre majoritàriament en català, aquest és un dels diversos fragments que ens ha permès d'utilitzar més de vuitanta llengües d'arreu dels cinc continents (a més de multitud de variants dialectals de moltes d'elles), donada la variada procedència del nostre alumnat de totes les edats. Integrem, per tant, de manera ben conscient i compartida, tantes llengües com usen les persones que hi participen.

Podem fer-ho així mateix amb altres fragments triats i disposats amb la mateixa voluntat de respecte i d'integració lingüística, ètnica i cultural.

Epíleg

Tot això i moltes coses més són les podem fer amb els Tallers d'Oralitat 2.0 i presencials. Una volta establerts els valors que volem treballar-hi, només és qüestió de triar fragments de pel·lícules de tota mena (ficció, documentals/*realities* i dibuixos animats) adequats pel que fa a continguts i temàtica a l'edat o el nivell educatiu del nostre alumnat. En veritat tot tipus de formats són treballables amb persones de totes les edats. Només és qüestió d'adequar-hi els reptes i els nivells de caràcter lingüístic i d'interpretació perquè l'experiència siga sobretot positiva, lúdica i engrescadora.

Cal recordar que hem fet Tallers per a tot tipus de persones, de condicions socials i personals molt variades, amb capacitats i habilitats ben diverses, de diferents llengües i procedències d'arreu dels cinc continents, des d'infantil de 2-3 anys, quan les persones comencem a parlar, fins als 95 anys i mig, de moment. Les dinàmiques de grup també han de ser establertes en funció de l'alumnat participant en cada sessió.

Més informació:

<https://www.doblemencatala.cat> <https://tallersdedoblatge.blogspot.com>

Així com als canals de YouTube:

<https://www.youtube.com/@tallersdedoblatge>

<https://www.youtube.com/@tirantdeveu>

O al documental de David Soriano *Doblar i créixer, curtmetratge documental dels tallers de doblatge de Francesc Fenollosa i Ten*:

https://www.youtube.com/watch?v=5DJjGe__arU

COMO CITAR ESTE ARTÍCULO: Fenollosa i Ten, Francesc (2025), Els valors treballats als tallers d'oralitat 2.0 i presencials i 2a part. En: <http://quadernsanimacio.net> nº 42, Julio 2025; ISSN: 1698-4404